

Lielrīgas reģionālajai vides pārvaldei

2007. gada 24. augustā

Eksperta slēdziens

par plānotā autoceļa E22 „Austrumu ievads Rīgā” posmā Kranciems – Slāvu aplis teritorijas bioloģisko izpēti.

Apseskota Rīgas rajona Stopiņu, Salaspils, Ikšķiles pagastu teritorija gar esošo autoceļu P5 un P80 posmā Slāvu aplis - Kranciema karjers un tā apkārtnē, kurā, iespējams, tiks veikta ceļa jaunbūve ar mērķi novērtēt šeit sastopamo biotopu dabiskumu, to lomu bioloģiskās daudzveidības saglabāšanā.

Teritorija apsekota 2007. gada maijā un augustā. Darba gaitā atzīmēti tur sastopamie biotopi, novērtēta to loma apkārtējās vides bioloģiskās daudzveidības saglabāšanā un noteiktas teritorijā augošās augu sugas.

Botāniskajā literatūrā un Latvijas Vides Aģentūras datu bankās pārbaudīta informācija, vai šajā teritorijā nav konstatētas reto un aizsargājamo augu sugu atradnes. Lielākā daļa īpaši aizsargājamo augu atradņu dotajā apkārtnē ir konstatētas īpaši aizsargājamās dabas teritorijās – dabas parkā “Ogres Zilie Kalni” un dabas liegumā “Zilie kalni”. Ārpus šīm teritorijām atbilstošos biotopos konstatētas sekojošas īpaši aizsargājamas augu sugas: meža silpurene *Pulsatilla patens*, bruņcepuru dzegužpuķe *Orchis militaris*, jumstiņu gladiola *Gladiolus imbricatus*. Minētās sugas esošās un projektētās trases tuvumā nav izdevies konstatēt.

Darbā izmantoti arī Latvijas Dabas fonda realizētā projekta „Pļavu inventarizācija Latvijā” ietvaros iegūtā informācija - konstatēti vairāki bioloģiski vērtīgi zālāji.

Apsēkotajā teritorijā konstatētas šādas biotopu grupas (iekavās norādīts Latvijas biotopu klasifikatora kods; pielikumā karte ar īpaši aizsargājamiem biotopiem):

- vecupes (C.5.)
- upes un to krastmalu augājs (D.);
- pļavas (E.);

meži (F.);

krūmāji (F.6.);

izcirtumi (F.5.);

tīrumi un dārzi (I.);

parki un apstādījumi (J.);

ruderāli biotopi (K.);

pilsētu un apdzīvotu vietu apbūve (L.);

mākslīgas ūdenstilpnes un regulētas ūdenstece (M.).

D.

Vērtīgākie biotopi apsekotajā teritorijā ir saistīti ar **upēm**. Upēs un gar to krastiem ir liela bioloģiskā daudzveidība, jo te sastopami meža, pļavu fragmenti, veidojas upju piekrastes virsūdens augu joslas un specifiska sūnaugu flora uz akmeņiem upē un krastmalās. Ietekme uz šiem biotopiem paredzama tikai vietās, kur esošā vai jaunbūvējamā trase šķērso upi vai iet netālu no tās. Tāpēc atsevišķi izdalītas šīs vietas un tajās novērtēts viss biotopu komplekss.

1.

Vislielākā bioloģiskā daudzveidība konstatēta Mazās Juglas krastos Vaidas apkārtnē, posmā starp esošo ceļu un vietu, kur saskaņā ar varianta posmu 3.1 ir paredzēta jauna tilta būve. Te ir konstatēts īpaši aizsargājams biotops - **upju straujtecēs (5.18., 3260 - te un turpmāk minēts LR MK noteikumu Nr. 421 attiecīgais punkts, kā arī Natura 2000 kods, ja biotops iekļauts Eiropas Savienības aizsargājamo biotopu skaitā) ar avotsūnu *Fontinalis* audzēm straujtecēs posmos upēs (D.2.3.)**. Uz akmeņiem šai upes posmā ir konstatētas bagātīgas parastās avotsūnas *Fontinalis antipyretica*, krasta un sīkstās strupknābes *Amblystegium riparium*, *A. tenax* un brūnganā ūdenshipna *Hygrohypnum luridum* audzes (1. attēls). Uz mazāk applūstošiem akmeņiem (2. attēls) upes krastmalās aug parastā irdene *Dichodontium pellucidum* un **Arnolda spārnene *Fissedens arnoldii*** (suga ierakstīta LR MK noteikumos Nr. 396 un sagatavošanā esošajā Latvijas Sarkanās grāmatas 1. kategorijā).

Upju piekrastes virsūdens augu joslas (D.7.) un saliktās ūdensaugu joslas upēs (D.8.) Mazajā Juglā Vaidas apkārtnē ir labi attīstītas (3. attēls). Virsūdens augāju pārsvarā veido slaidais grīslis *Carex acuta*, smaržīgā kalme *Acorus calamus*, parastais miežubrālis *Phalaroides arundinacea*, ežgalvītes *Sparganium sp.* un ezera meldrs *Scirpus lacustris*. Saliktajās ūdensaugu joslās dominē dažādu sugu glīvenes *Potamogeton sp.*

Virsūdens augu josla Mazās Juglas krastos, saliņās, gar nelielām pietekām un upes atzariem pāriet upju krastmalām raksturīgās **parastā miežabrāļa *Phalaroides arundinacea* – žogu dižtīteņa *Calystegia sepium* sabiedrībās (E.5.1.6.)**, (4. attēls).

Netālu no esošā tilta, Mazās Juglas kreisajā krastā, teritorijā, ko šķērsos projektētā autoceļa varianta posms 3.1, ir konstatēta **parastās smaržzāles *Anthoxanthum odoratum* – parastā vizuļa *Briza media* pļava (E.2.2.2.)**. Pļavā dominē sarkanā auzene *Festuca rubra*, ziemeļu madara *Galium boreale*, ir arī daži stepju pļavu elementi – vietām dominē lielziedu vīgrieze *Filipendula vulgaris* un kalnu āboliņš *Trifolium montanum* (5. attēls). Kopumā pļavā konstatētas 11 dabisko pļavu indikatorsugas. Pļava atbilst Eiropas nozīmes prioritāra aizsargājama biotopa – **sugām bagātas atmatu pļavas – 6270*** - statusam.

Vaidas apkārtnē, aptuvenā projektētā varianta posma 3.1 vietā, Mazās Juglas krastos ir arī samērā sugām bagāti **meža fragmenti (F.) un atsevišķi platlapju koki**, galvenokārt parastā vīksna *Ulmus laevis* un parastā liepa *Tilia cordata* (6. attēls). Šajos meža fragmentos un to kontaktjoslās ar citiem biotopiem ir konstatēta Latvijas Sarkanās grāmatas 3 kategorijā ierakstīta augu suga - **Tatārijas stobulis *Conioselinum tataricum*** (7. attēls).

Mazās Juglas kreisajā krastā pie tilta ir neliels parkveida **meža fragments, kurā**

dominē parastā vīksna *Ulmus laevis* (F.4.2.). Pamežs nav attīstīts. Zemsedzē dominē pavasara mazpurenīte *Ficaria verna*, blīvais cīrulītis *Corydalis solida*, milzu auzene *Festuca gigantea* (8. attēls). Meža fragments ir bioloģiski ļoti vērtīgs, kaut gan neatbilst aizsargājama biotopa statusam.

Mazās Juglas kreisajā krastā minētajā apkārtnē ir konstatēta arī neliela **vecupe (C.5.).** (Latvijas nozīmes īpaši aizsargājams biotops - **4.20**). Veģetācija tajā tikpat kā nav attīstīta (9. attēls).

Nemot vērā augstāk aprakstītās dabas vērtības, no sugu un biotopu aizsardzības viedokļa, nav ieteicams autoceļa konstrukcijai izvēlēties varianta posmu 3.1.

2.

Rīgas apvedceļa teritorijā un uz rietumiem no tā (vietā, kur saskaņā ar projekta varianta posmu 3.1 būtu jāceļ tilts) Mazās Juglas krastos nav konstatētas īpaši aizsargājamas bioloģiskās vērtības. Te ir vērojama izteikta antropogēnā noslodze (10. attēls). Krasti apauguši ar krūmājiem (F.6.) un jaunu mežu (F.) fragmentiem, upes tuvumā konstatētas tikai kultivētas pļavas un atmatas (I.3.6., K.1.). Minētajā posmā nav konstatētas īpaši aizsargājamas augu sugas un aizsargājami biotopi.

3.

Esošais autoceļš P5 Upeslīču apkārtnē stipri pietuvojas Mazās Juglas kreisajam krastam. Starp autoceļu un upi šaurā joslā ir priežu sausieņu mežs (F.1.). Upes krasti ir stāvi, vietām izskaloti un erodēti (11. attēls). Minētajā posmā nav konstatētas īpaši aizsargājamas augu sugas un aizsargājami biotopi. Realizējot autoceļa konstrukcijas varianta posmu 2.1, nav paredzama būtiska ietekme uz biotopiem Mazās Juglas krastos.

4.

Realizējot autoceļa konstrukcijas varianta posmu 3.1, autoceļa trase pienāks ļoti tuvu Mazajai Juglai iepretī Dobelniekiem. Šajā vietā tiks šķērsota vēl viena upīte – Lēģenurga, kuras krastos, tāpat kā Mazās Juglas krastos šajā posmā ir vecāku platlapju koku audze (12. attēls). Netālu no projektētās trases vietas, Mazās Juglas labajā krastā ir konstatēta **kailās pļavauzītes *Helictotrichon pratense* – lielziedu vīgriezes *Filipendula vulgaris* pļava** ar zilganās seslērījas *Sesleria caerulea* pļavas iezīmēm. Pļava atbilst Eiropas un Latvijas nozīmes īpaši aizsargājama biotopa – **sausas pļavas kaļķainās augsnēs** – statusam (13. attēls). Ceļa jaunbūve dotajā posmā varētu mazināt apkārtnes bioloģisko daudzveidību.

5.

Daļēji dabīgu tecējumu ir saglabājusi Piķurga pie Ulbrokas. Taču tās krasti ir ar ruderalizētām augu sabiedrībām (14. attēls), bet meži ir stipri eitroficēti (zemsedzē dominē sīkziedu sprigane *Impatiens parviflora*, efeju sētložņa *Glechoma hederacea*, lielā strutene *Chelidonium majus*). Pamežā masveidā aug dārzeņģļu sugas - vārpainā korinte *Amelanchier spicata* un spožā klintene *Cotoneaster lucidus* (15. attēls). Tā kā

upītes krastos nav nozīmīgu vērtību, ir pieļaujama gan autoceļa konstrukcijas varianta posma 3.4.2 (Variants 3), gan varianta posma 2.4.1 (Variants 2) realizācija.

E.

Dabiskās pļavas apsekotajā teritorijā koncentrējas Mazās Juglas krastos. Pēc Latvijas Dabas fonda datiem, kas iegūti projekta „Pļavu inventarizācija Latvijā” laikā, ir atzīmētas vairāki bioloģiski vērtīgi zālāji Tīnūžu apkārtnē Mazās Juglas krastos un to tuvumā. Darba gaitā ir konstatētas dabiskās pļavas arī citās vietās. Tomēr lielākā šo pļavu daļa netiks ietekmēta nevienā no realizētajiem autoceļa rekonstrukcijas variantiem, izņemot pļavas, kas jau minētas iepriekšējā sadaļā. Ietekmēta tiks arī tālāk aprakstītā pļava.

Pļavas bitenes *Geum rivale* pļava (E.3.2.5.) ir konstatēta pie autoceļa P80, teritorijas austrumu daļā (16. attēls). Pļavu skars arī autoceļa konstruējamais varianta posms 2.1. Pļavā dominē pļavas bitene *Geum rivale* un parastā vīgrieze *Filipendula ulmaria*. Pļavā konstatētas 6 dabisko pļavu indikatorsugas, bet pļava neatbilst aizsargājama biotopa statusam, tāpēc te no augu sugu un biotopu aizsardzības viedokļa ir pieļaujama saimnieciskā darbība.

F.

Meži apsekotajā teritorijā neveido lielus masīvus, bieži tie ir izkaisīti starp lauksaimniecības zemēm nelielu saliņu veidā (17. attēls). Pārsvārā meži ir jauni, valdošās sugas ir priede un bērzs. Sastopami gan sausieņu, gan slapjainu, gan susinātie meža augšanas apstākļu tipi. Galvenā uzmanība ir pievērsta mežiem, kurus šķērso vai šķērsos projektētā autoceļa trase, bet tekstā sīkāk aplūkoti bioloģiski vērtīgākie meži. Pārējā teritorijā no augu sugu un biotopu aizsardzības viedokļa ir pieļaujama zemes transformācija un ceļa trases izveide.

Jauktu koku slapjie meži (F.2.6.), kuros lielas audzes veido **gada staipeknis *Lycopodium annotinum*** (suga iekļauta LR MK noteikumu Nr. 396 2. pielikumā un Latvijas Sarkanās grāmatas 4. kategorijā) ir konstatēti teritorijā, ko šķērso projektētā autoceļa varianta posms 3.1 (18. attēls). Sugas populācija ir ļoti vitāla un būtu vēlams to saglabāt.

Priežu purvāji (F.2.5.1.) robežojas ar augstāk minētajiem jauktu koku slapjajiem mežiem un kopā ar augsto purvu veido vienotu kompleksu (19. attēls). Pamežā aug purva bērzs *Betula pubescens*, zemsedzē dominē purva vaivariņš *Ledum palustre*, zilene *Vaccinium uliginosum*, bet sūnu stāvā ir sfagnu *Sphagnum* un dzegužlinu *Polytrichum* sugas. Mežs atbilst Eiropas nozīmes aizsargājama biotopa – **purvaini meži** (91D0*) statusam.

Samērā veci **priežu sausieņu meži (F.1.1.)** ir Jauncekules apkārtnē (20. attēls). Lai gan meži neatbilst dabiska (atslēgas) biotopa statusam, un te nav konstatētas īpaši aizsargājamas augu sugas, tie ir vieni no bioloģiski vērtīgākajiem mežiem apsekotajā teritorijā.

Apkopojot nozīmīgākās, ar mežiem saistītās vērtības, redzams, ka tās koncentrējas konstruējamā autoceļa varianta posma 3.1 rietumu daļā, kā arī Mazās Juglas krastos, kur gan meži ir nelielu fragmentu un koku rindu veidā.

Izcirtumi (F.5.) ir vairākās vietās apsekotajā teritorijā (21. attēls). Tie nav bioloģiski vērtīgi.

Krūmāji (F.6.) galvenokārt ir upju krastos, arī pamestās lauksaimniecīgas zemēs, ceļmalās un grāvmalās. Daudzveidīgākie krūmāji ir upju krastos, kur, bez pārējā teritorijā plaši sastopamajām kārkļu *Salix* sugām, aug Eiropas segliņš *Euonymus europaeus* (22. attēls), parastais krūklis *Frangula alnus*, parastā ieva *Padus avium*, parastā upene *Ribes nigrum*, parastā irbene *Viburnum opulus*.

G.

Sūnu (augstais) purvs ir teritorijā, ko šķērso projektētā autoceļa varianta posms 3.1. (23. attēls). Purvu ietekmē grāvju tīkls tā apkārtnē, tomēr susināšanas ietekme nav pārāk liela, tāpēc biotops uzskatāms par Eiropas nozīmes prioritāri aizsargājamu biotopu – **neskarti augstie purvi**. Purvā dominē makstainā spilve *Eriophorum vaginatum*, sila virsis *Calluna vulgaris*, lācene *Rubus chamaemorus*, bet lāmās – parastais baltmeldrs *Rhynchospora alba* (24. attēls).

I.

Visa apsekotā teritorija ir lauksaimnieciski intensīvi izmantota, tāpēc te lielas platības aizņem **tīrumi un dārzi – I.3.6.** (25.attēls), tai skaitā kultivētas pļavas. Kultivētajās pļavās nav sastopamas dabisko pļavu indikatorsugas, te dominē pļavas timotiņš *Phleum pratense*, parastā kamolzāle *Dactylis glomerata*, pļavas auzene *Festuca pratensis*, daudzgadīgā airene *Lolium perenne* u.c. Biotopos parasti nav sastopamas dabisko pļavu indikatorsugas un tie nav bioloģiski vērtīgi.

K.

Izplatītākais rudērālo biotopu tips apsekotajā teritorijā ir **atmatas (K.1.)**. atkarībā no saimnieciskās darbības izbeigšanas ilguma, te ir atšķirīgas augu sabiedrības - gan tādas, kurās dominē nezāļu sugas, gan pusdabiskas fitocenozes ar lielāku pļavu sugu īpatsvaru. Biežāk dominējošās sugas atmatās ir ložņu vārpata *Elytrigia repens*, parastā vībotne *Artemisia vulgaris*, tīruma usne *Cirsium arvense* u.c., bieži apsekotajā apkārtnē dominē arī dārzebglis – Kanādas zeltgalvīte *Solidago canadensis* (26. attēls).

Ceļmalas potenciāli paplašinājamajā autoceļu posmā ir ir ar vairāk vai mazāk traucētu augu sugu sastāvu. Pārsvārā sastopamas pļavu augu sabiedrībām raksturīgas sugas, bet šī biotopa bioloģiskā vērtība nav liela.

Apsekotajā teritorijā, bez jau augstāk minētajiem rudērālajiem biotopiem, ir konstatētas **nezālienes (K.2.)**, **karjeri (K.4.)**, **lauku un meža ceļi (K.5.)**, **dzelzceļi (K.6.)**, **elektropārvades līniju trases (K.7.)**.

Nevienā no rudērālajiem biotopiem nav konstatētas nozīmīgas bioloģiskās vērtības.

L.

Pilsētu un apdzīvotu vietu apbūvi apsekotajā teritorijā veido viensētas, pilsētu un ciemu dzīvojamā apbūve, rūpnīcas un citas saimnieciskās būves kopā ar pagalmiem, augļu dārziem un apstādījumiem. Apstādījumos nav konstatētas nozīmīgas dendroloģiskās vērtības. Ar apbūvi saistītie biotopi aizņem nozīmīgas teritorijas, it sevišķi Rīgas tuvumā. No bioloģiskā viedokļa tie nav vērtīgi un te pieļaujami autoceļa izveide saskaņā ar jebkuru no projekta variantiem.

SECINĀJUMI

1. Apsekotajā teritorijā ir konstatēti sekojoši aizsargājami biotopi:
  - Latvijas un Eiropas nozīmes īpaši aizsargājami biotopi: **upju straujtecēs; sausas pļavas kaļķainās augsnēs;**
  - Eiropas nozīmes prioritāri aizsargājami biotopi: **sugām bagātas atmatu pļavas; purvaini meži; neskarti augstie purvi;**
  - Latvijas nozīmes aizsargājams biotops – **vecupes.**
2. Teritorijā konstatētas retas un aizsargājamās augu sugas:
  - 2000. gada 14. novembra MK noteikumos Nr.396 iekļautās augu sugas: **Arnolda spārnene *Fissidens arnoldii*** (sagatavošanā esošās Latvijas Sarkanās grāmatas 1. kategorija); **gada staipeknis *Lycopodium annotinum*** (4. kategorija);
  - Latvijas Sarkanās grāmatas 3. kategorijā iekļautā suga – **Tatārijas stobulis *Conioselinum tataricum*.**
3. Nav konstatētas augu sugas, kurām veidojami mikroliegumi un EP Sugu un biotopu direktīvas II pielikumā ierakstītās augu sugas.
4. No augu sugu un biotopu aizsardzības viedokļa nav vēlams konstruējamā autoceļa varianta posma 3.1 realizācija, jo tā apdraud visus augstāk minētos īpaši aizsargājamās biotopus un aizsargājamās augu sugas.
5. Pārējo, projektā paredzēto, autoceļu variantu realizācija neapdraud būtiskas biotopu un augu vērtības.
6. Nav paredzama ceļu būves ietekme uz īpaši aizsargājamām teritorijām.

Saskaņā ar Vides ministrijas rīkojumu Nr. 249 (27.08.2004.) „Par nozaru ekspertu sarakstu, kuri tiesīgi sniegt atzinumus par mikroliegumu izveidošanu“

Ilze Rēriha

Bioloģe, augu sugu un biotopu eksperte.
Telefons 26362096.